

الْبَيْعُ يَنْعَقِدُ بِالْإِجَابِ وَالْقَبُولِ بِلَفْظِي الْمَاضِي كَقَوْلِهِ: بَعْتُ وَاشْتَرَيْتُ وَبِكُلِّ لَفْظٍ يَدُلُّ عَلَى مَعْنَاهُمَا وَبِالْتَّعَاطِي (ف) وَإِذَا أُوجِبَ أَحَدُهُمَا الْبَيْعُ فَلَا خَرَّ إِنْ شَاءَ قَبْلَ وَإِنْ شَاءَ رَدًّا، وَأَيُّهُمَا قَامَ قَبْلَ الْقَبُولِ بَطَلَ الْإِجَابُ، فَإِذَا وُجِدَ الْإِجَابُ وَالْقَبُولُ لَزِمَهُمَا الْبَيْعُ بِلَا خِيَارٍ مَجْلِسِ (ف) ، وَلَا بُدُّ مِنْ مَعْرِفَةِ الْمَبِيعِ مَعْرِفَةً نَافِيَةً لِلْجَهَالَةِ، وَلَا بُدُّ مِنْ مَعْرِفَةِ مِقْدَارِ الثَّمَنِ وَصِفَتِهِ إِذَا كَانَ فِي الذِّمَّةِ، وَمَنْ أَطْلَقَ الثَّمَنَ فَهُوَ عَلَى غَالِبِ نَقْدِ الْبَلَدِ، وَيَجُوزُ بَيْعُ الْكَيْلِيِّ وَالْوَزْنِيِّ كَيْلًا وَوَزْنًا وَمُجَازَفَةً؛ وَمَنْ بَاعَ صُبْرَةَ طَعَامٍ كُلِّ قَفِيزٍ بِدِرْهَمٍ جَازَ فِي قَفِيزٍ وَاحِدٍ (سم) ، وَمَنْ بَاعَ قِطْعَ غَنَمٍ كُلِّ شَاةٍ بِدِرْهَمٍ لَمْ يَجْزَ فِي شَيْءٍ مِنْهَا (سم ف) ، وَالْيَبَابُ كَالْغَنَمِ، فَإِنْ سَمِيَ جُمْلَةً الْقُفْرَانِ وَالذُّرْعَانِ وَالْغَنَمِ جَازَ فِي الْجَمِيعِ؛ وَمَنْ بَاعَ دَارًا دَخَلَ مَفَاتِيحُهَا وَبَنَائُهَا فِي الْبَيْعِ، وَكَذَلِكَ الشَّجَرُ فِي بَيْعِ الْأَرْضِ وَيَجُوزُ بَيْعُ الثَّمَرَةِ قَبْلَ صَلَاحِهَا. وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَبِيعَ ثَمَرَةً، وَيَسْتَثْنِي مِنْهَا أَرْطَالًا مَعْلُومَةً وَيَجُوزُ بَيْعُ الْخِنْطَةِ فِي سُنْبُلِهَا، وَالْبَاقِلَاءِ فِي قِشْرِهِ، وَيَجُوزُ بَيْعُ الطَّرِيقِ وَهَبْتُهُ، وَلَا يَجُوزُ ذَلِكَ فِي الْمَسِيلِ

TERCÜMESİ

Bey' (satım) akdi icap ve kabul ile iki mazi lafızla birlikte kurulur, onun şu sözünde olduğu gibi: Sattım ve satın aldım. Ve o ikisinin manasına delalet eden her bir lafız ile ve teâtî (alıp-verme) yoluyla kurulur. (fe): İmam Şafii anlamına geliyor ve Şafii teâtîyi kabul etmiyor anlamında. (Parantez içi harf önceki görüşe karşı çıktığı anlamına gelir) Bey' (satım) akdinde eğer iki kişiden biri icapta bulunursa , diğeri isterse kabul isterse reddeder. İkisinden hangisi kabulden önce kalkarsa îcap sona erer (hükümsüz olur) Eğer îcap ve kabulde bulunulursa (gerçekleşirse) bey' (satım) akdi meclis muhayyerliği bulunmaksızın o ikisiyle (icap ve kabul) zorunlu(bağlayıcı) hale gelir. (Fe) harfi Şafii'nin itiraz ettiğini gösteriyor. Mebi'nin kesinlikle cehaleti nefyeden (ortadan kaldıran) bir bilgiyle bilinmesi gerekir. Eğer zimmette ise Semen'in miktarının ve niteliklerinin (cinsi vb.) kesinlikle bilinmesi gerekir. Kim semen'den bahsederse, o ülkenin galip (çoğunluk, yaygın) nakdi (ödeme aracı olan parası) anlaşılır. Keylî'nin ve Vezni'nin, Keylen (hacim ölçüsü) ve Veznen (ağırlık ölçüsü) ve Mücâzefeten (toptan, yığın olarak) satışı

caizdir, Kim bir yiyecek yığını (hububat) her kâfiz'i (tahıl ölçüsü, ölçek) bir dirhem olmak üzere satarsa tek kâfiz için yapılan satış geçerlidir (caizdir). (Yani: bir yığın veya toptan olarak bulunan keyli ve vezni bir mal içerisinde bir birimi üzerinden yapılan satışta sadece o birim üzerinden yapılan satış geçerlidir, birim üzerinden satışı konuşulduğu için birim üzerinde cehalet kalkmış ancak yığın üzerinde cehalet kalkmadığı için yığın üzerinden satış geçerli olmaz-Ebu Hanife) [\(Sim\)\(S: İmam Yusuf M: Muhammed eş-Şeybânî\) İkisininde bu görüşe itiraz ettiği anlamına geliyor.](#) Kim bir koyun sürüsünü her bir koyun bir dirhem olmak üzere satarsa, onlardan hiçbirinin satışı caiz değildir. (bir önceki yığındaki durumun aynısı geçerli) [\(Sim Fe\) İmam Yusuf, Muhammed eş-Şeybânî ve Şâfiî bu görüşe itiraz ettiği anlamına geliyor.](#) Elbiseler de koyun gibidir (ikisi de kıymet malıdır) Çünkü toplam ölçüsü ve sayısı belli olan koyunun tamamının (toptan) satımı caizdir. (mesela; 100 ölçek hububatın tamamı şu kadar veya 100 koyunun tamamı şu fiyata gibi) Kim bir ev satarsa onun anahtarları ve binası satıma dahildir. Bir arazinin satımında içindeki ağaçlar gibi (satışta söylenmese dahi). Olgunlaşmadan (çağla, erik vb.) meyvelerin satımı caizdir. İçinden (ondan) belirli bir ölçüsü istisna (hariç) tutulan ürünün satılması caiz değildir. Buğdayın başağında ve, baklanın kabuğunda satımı caizdir. Yol hakkının satımı ve hibesi caizdir. Mesîl'in (su yatağı, dere yatağı) satımı caiz değildir.

[SARF AKDİ \(Sayfa 20\)](#)

بَابُ الصَّرْفِ وَهُوَ بَيْعُ جِنْسِ
الْأَثْمَانِ بَعْضُهُ بَبَعْضٍ، وَيَسْتَوِي فِي ذَلِكَ
مَضْرُوبُهُمَا وَمَصْنُوعُهُمَا وَتَبْرُهُمَا، فَإِنْ بَاعَ
فِضَّةً بِفِضَّةٍ أَوْ ذَهَبًا بِذَهَبٍ لَمْ يَجْزِ إِلَّا
مِثْلًا بِمِثْلِ يَدًا بِيَدٍ. وَلَا اعْتِبَارَ بِالصِّيَاغَةِ
وَالْجُودَةِ، فَإِنْ بَاعَهَا مُجَازَفَةً ثُمَّ عُرِفَ
التَّسَاوِي فِي الْمَجْلِسِ جَازَ وَإِلَّا فَلَا،
وَيَجُوزُ بَيْعُ أَحَدِهِمَا بِالْآخَرِ مُتَقَاضِلًا
وَمُجَازَفَةً مُقَابَضَةً، وَيَجُوزُ بَيْعُ دِرْهَمَيْنِ وَدِينَارٍ
بِدِينَارَيْنِ وَدِرْهَمٍ، وَبَيْعُ أَحَدِ عَشَرَ دِرْهَمًا
بِعَشْرَةِ دِينَارٍ (ز) ، وَمَنْ بَاعَ سَيْفًا مُحَلًّى
بِثَمَنِ أَكْثَرَ مِنْ قَدْرِ الْحَلِيَّةِ جَازَ وَلَا بُدَّ
مِنْ قَبْضِ قَدْرِ الْحَلِيَّةِ قَبْلَ الْإِفْتِرَاقِ.

TERCÜMESİ

Sarf bâbı, o aynı cins semenin (bedel) birbiriyle satımı (değişimidir). O ikisinin (altın ve gümüş) darbedilmiş (dövülmüş) olanı ve o ikisinin (altın ve gümüş) işlenmiş olanı ve o ikisinin (altın ve gümüş) külçe olanı (tozu) eşittir (birdir). Gümüşe gümüş veya altına altın satarsa caiz olmaz, ancak misli misline (eşit olmak şartıyla) elden ele (peşin) olursa caiz olur. (Yani: altın ve gümüş kendi aralarında satışları ancak eşit miktarda ve peşin olursa caiz olur) İtibar edilmez kuyumculuğuna (şekillendirilmesine, biçimlendirilmesine, işlenmesine) ve kalitesine (iyi ya da kötü olmasına). Şayet onu (altın ve gümüş) toptan satarsa sonra mecliste eşit olduğu bilinirse caiz olur değilse olmaz. (yani: Altın ve Gümüşü bir mecliste toptan satar ve bulunduğu mecliste eşit olduğu bilinirse satış caiz olur, eğer meclis içerisinde eşit olmadığı anlaşılır ve bilinemezse caiz olmaz). İkisinden birinin (altın ve gümüş) diğeriyle fazlalık (biri diğerinden fazla miktarda olacak şekilde) ve toptan olarak kabzetmek suretiyle satışı caizdir. İki dirhem bir dinara, iki dinarın da bir dirhem karşılığı satışı caizdir. Onbir dirhem on dirhem ve bir dinara satışı caizdir. Kim süslenmiş (altın ve gümüş) bir kılıç satarsa bedeli, süslemek için kullandığı (altın ve gümüş) miktardan daha çok olursa caizdir. (Yani: süsleme işinde kullanılan altın veya gümüş miktarı ne kadar olursa olsun, süsledikten sonra buna kılıç bedelini de ekleyip satarsa caizdir deniyor). Ayrılmadan (mecliste) önce süsleme miktarını kabzetmesi (peşin alması) zorunludur (kaçınılmazdır). (Yani: bulundukları meclisten ayrılmadan önce en azından süslemede kullandığı altın ya da gümüş miktarını peşin olarak kabzetmesi zorunludur deniyor.)

İSTİSNA AKDİ (Sayfa 31)

وَإِذَا اسْتَصْنَعَ شَيْئًا جَازَ
اسْتِحْسَانًا (ز) ، وَلِلْمُشْتَرِي
خِيَارُ الرُّؤْيَةِ، وَلِلصَّانِعِ بَيْعُهُ
قَبْلَ الرُّؤْيَةِ، وَإِنْ ضَرَبَ لَهُ
أَجَلًا صَارَ سَلَمًا (س)

TERCÜMESİ

Eğer bir şey istisna (tutulursa) yoluyla satılırsa istihsanen caizdir. (ZE: İmam Züfer buna karşı çıkmıştır) Müşterinin görme muhayyerliği vardır. Sanatkar (üretici, işçi) onu (iş, ürünü) müşteri görmeden önce (başkasına) satabilir.(Çünkü müşteri görerek sipariş vermemiştir) Eğer (istisna akdinde) vâde (süre, zaman) belirlenmiş ise selem akdi(ne)(döner) oluşur (Ebu Hanife). (SiM:İmam Yusuf ve İmam Muhammed bu görüşe karşıdır.)(Yani, her iki imama göre de vade belirleme akdin sıhhat şartı olmadığından vade belirlense de belirlenmese de bu istisna akdidir selem akdine dönmez diyerek karşı çıkmışlardır.)

İCARE AKDİ (Sayfa 41)

اعْلَمْ أَنَّ التَّمْلِيكَ نَوْعَانِ: تَمْلِيكَ عَيْنٍ، وَتَمْلِيكَ مَنَافِعٍ.
وَتَمْلِيكَ الْعَيْنِ نَوْعَانِ: بَعْوَضٍ وَهُوَ الْبَيْعُ وَقَدْ بَيَّنَّا، وَبَغَيْرِ عَوَضٍ وَهُوَ الْهَبَةُ وَالصَّدَقَةُ
وَالْوَصِيَّةُ، وَسَيِّئَاتِكَ أَبْوَابُهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.
وَتَمْلِيكَ الْمَنَافِعِ نَوْعَانِ: بَغَيْرِ عَوَضٍ، وَهُوَ الْعَارِيَةُ وَالْوَصِيَّةُ بِالْمَنَافِعِ عَلَى مَا يَأْتِيكَ؛ وَبَعْوَضٍ
وَهُوَ الْإِجَارَةُ، وَسُمِّيَتْ بَيْعَ الْمَنَافِعِ لَوْجُودِ مَعْنَى الْبَيْعِ، وَهُوَ بَذْلُ الْأَعْوَاضِ فِي مُقَابَلَةِ
الْمَنْفَعَةِ وَهِيَ عَلَى خِلَافِ الْقِيَاسِ، لِأَنَّ الْمَنَافِعَ مَعْدُومَةٌ، وَبَيْعُ الْمَعْدُومِ لَا يَجُوزُ، إِلَّا أَنَّا
جَوَّزْنَاهَا
لِحَاجَةِ النَّاسِ إِلَيْهَا،

TERCÜMESİ

Bil ki temlik iki çeşittir: Temlikü Ayn ve Temlikü Menafî'

(Temlik iki çeşittir: 1- Ayn'ın Temliki 2- Menfaatin Temliki)

Temlikü Ayn iki çeşittir: İvazlıdır (bedelli) ve o bey' akdi olabilir, ve İvazsızdır (bedelsiz) ve o hibedir ve sadakadır ve vasiyyettir, ve inşaallah o bablar (bölümler) size gelecektir.

(Ayn temliki iki çeşittir: 1- Bir bedel (ıvaz) karşılığında ayn'ın temlik edilmesi, 2- Bedelsiz (ıvazsız) olarak ayn'ın temlik edilmesidir. Bu HİBE, SADAKA, VASIYYET olabilir. Konuyla ilgili bölümler gelecektir inşaallah.)

Temlikü Menafî' iki çeşittir: İvazsız (bedelsiz)dir, ve o Âriyettir ve sana ulaşan bir menfaati vasiyyettir, ve ivazlıdır (bedelli) ve o İcâredir, ve isimlendirilir (adlandırılır) bey' manası bulunduğu için bey'ul menafî' olarak, ve o harcamaktır (verme) ıvazları (bedelleri) menafî'ler karşılığında (mukabelesinde), ve o kıyasa aykırıdır (hilâf), çünkü menfaatler ma'dumdur, ve bey'ul ma'dum caiz değildir, ancak biz onu caiz kıldık, İnsanların ona olan hacetleri (ihtiyaçları) nedeniyle.

(Menfatin temlikî iki çeşittir: 1- Bedelsiz (ıvazsız) olarak bir menfaatin temlikî, Bu Âriyet ve Bir şeyin menfaatini vasiyyettir. 2- Bedelli (ıvazlı) olarak bir menfaatin temlikî, Bu İcâredir. Satım (bey') akdi alımı olduğundan menfaatlerin satımı (bey'i) olarak isimlendirilir. Bu menfaat karşılığında bedeli (ıvaz) harcamaktır. Bu da kıyasa aykırıdır. Çünkü menfaatler ma'dumdur (mevcut olmayan). Ma'dumun satımı caiz değildir. Ancak insanların ona olan ihtiyaçları nedeniyle biz onu caiz kıldık.)

HİBE AKDİ (Sayfa 63)

الهبة تصح بالإيجاب والقبول، وتتم بالقبض، فإذا قبض الموهوب له في المجلس بغير أمر الواهب جاز، وإن قبض بعد الافتراق لم تصح، إلا أن يأذن له الواهب في القبض. وتنعقد الهبة بقوله: وهبت، ونحلت، وأعطيت، وأطعمتك هذا الطعام وجعلت هذا الثوب لك، وأعمرتك هذا الشيء، وحملتك على هذه الدابة، إذا نوى بالحملان الهبة. ولا تجوز الهبة فيما يقسم إلا محوزة مقسومة. وهبة المشاع فيما لا يقسم جائزة. ومن وهب شقصاً مشاعاً فالهبة فاسدة، فإن قسمه وسلمه جاز. ولو وهب دقيقاً في حنطة أو دهناً في سمس فالهبة فاسدة، فإن طحن وسلم لم يجر. وإذا كانت العين في يد الموهوب له ملكها بالهبة، وإن لم يجدد فيها قبضاً، وإذا وهب الأب لابنه الصغير هبة ملكها الابن بالعقد، فإن وهب له أجنبي هبة تمت بقبض الأب، وإذا وهب لليتيم هبة فقبضها له وليه جاز، فإن كان في حجر أمه فقبضها له جائزة، وكذلك إن كان في حجر أجنبي يربيه فقبضه له جائز. وإن قبض الصبي الهبة بنفسه له جاز. وإن وهب اثنان من واحد داراً جاز، وإن وهب واحد من اثنين داراً لم يصح عند أي

TERCÜMESİ

Hibe, îcâb ve kabul ile sahih ve kabz ile tamam olur. Hibe edilen kimse (mevhûb) onu (malı) kabzederse, Vâhibin emri olmaksızın câiz olur. (meclisten) ayrıldıktan sonra (malı) kabzederse sahih (câiz) olmaz. Ancak Vâhib ona (mevhûb) kabz için izin verirse (sahih) olur.

Hîbe onun şu sözü (kavli) ile kurulur: hibe ettim, bağışladım, verdim, bu yiyecekleri sana ikram ettim, bu elbiseyi sana verdim, bu şeyin senin ömrünü îmar etmesi (uzatması) için verdim, seni bu bineğin (hayvan) üzerinde taşıdım, eğer (bunları) hibe duygusuyla, niyetiyle (hibeyi kastederek) yapmışsa (hibe olur). Taksim edilebilen şeylerde (mallarda) hibe caiz olmaz ancak taksim edilmiş, (yani bölünmüş, hisseler ve paylara ayrılmış) kısımlara sahip olduktan sonra caiz olur. Taksim edilmeyen şeylerde (mallarda) şâyi hisseli (malın) hibesi caizdir. Kim şâyi hisseli bir malı hibe ederse fasittir. O taksim eder (kısımlara, hisseler ayırır) ve teslim ederse câizdir. Buğdaydaki unu veya susamdaki yağı hibe etse hîbe fâsittir. Öğütüp teslim etse de caiz olmaz. Eğer ayn (eşya) mevh'ub leh'in (kendisine hibe edilen kişi) elindeyse hibe ile o mülkü olur (ona sahip olur.) Kabzettiği şeyi yenilemese dahi . Eğer baba küçük çocuğuna mülkünü hibe ederse çocuk akitle sahip olur (kabza gerek kalmaz). Eğer yabancı bir kimse ona (çocuğa) hibe ederse, babanın kabzıyla hibe gerçekleşir (ait olur). Eğer bir yetime hibe ederse velisi onu (malı) onun adına kabzederse caiz olur. Eğer annesinin korumasında (yanındaysa, kucağındaysa) (yetim çocuk) annesi onun yerine kabzederse caiz olur. Eğer yabancı bir kişinin korumasındaysa (yanındaysa, kucağındaysa) (yetim çocuk) onu terbiye eden (yabancı kişi) onun yerine kabzederse caiz olur. Küçük çocuk kendi adına hibeyi kabul ederse caiz olur. Aynı evde olan bir kişiden iki kişiye hibe edilirse caizdir. Aynı evde olan iki kişiden bir kişiye hibe edilirse sahih değildir Ebû Hanife'ye göre.